

L' escriptor de les persones

Francesc Serés
La força de la gravetat
Quaderns Crema, Barcelona, 2006
256 pàgs.

La prosa de Francesc Serés (Saidí, 1972) se'n obre límpida, exacta, sense elements sobrers i del tot ajustada a allò que l'autor pretén transmetre. És un arquitecte —i un manobre òptim— dels retrats interiors de les persones i, més difícil encara, de les personalitats sobre un paisatge, encara que aquest paisatge ja no existesca a hores d'ara. Resulta una escriptura intensa, sòbria i efectiva, que a més de mantindre i despertar la curiositat, dosifica l'interès del lector en un *crecendo* admirable. Serés no és cap nouvingut en la república de les lletres: a partir de 2000 publicà la trilogia *De fems i marbres*, on d'una manera enèrgica i acurada retrata el segle XX d'un poble de la Franja de Ponent. Creador d'universos personals a partir de la realitat o mitificador de la realitat, Serés forma part de la nova i sòlida fornada d'escriptors en català que sense necessitat d'escarafalls mostren les seues obres com a fruit del rigor en l'autoexigència i de la tenacitat en el domini de la llengua. En el cas de Serés, exhibeix un llenguatge bastit amb tot el cabal de l'oralitat i que permet gairebé recrear el parlant amb plasticitat i volum segons com és oït enraonar, tot delectant-se amb la gesticulació o el semblant. Dins dels seus escrits planegen les idees de l'exili i del desarrelament, del sentiment de culpa dels personatges que han abandonat un lloc que sols existeix en la seua imaginació. Recrea una mirada polièdrica sobre el país, de vegades amb una esfereïdora capacitat metafòrica que sobta i commou el lector.

Amb *La força de la gravetat* ens proporciona disset faules, relats curts, invencions o representacions d'altres tants personatges (encara que també pot ser entès com a disset fragments

esfilagarsats de la mateixa novel·la) que ens són abocats sobre les pàgines des del propi punt de vista, bé en un monòleg, bé en una veu en segona o tercera persona, amb la qual cosa l'efecte de proximitat i de credibilitat esdevé poderós. Serés pren el personatge —un metge de muntanya, un ciclista jove i *amateur* o una anciana que viu sola, per exemple— i el vivisecciona junt amb la seua circumstància d'una manera que l'eleva a la categoria d'arquetipus de la realitat i que ens permet descobrir què és la persona. Pot consistir en un esdeveniment extraordinari, una atzagaiada sorgida del passat o una catarsi en el quotidià allò de catalitzar els esdeveniments, lentament i sòlidament desenvolupats, sense pressa, assaborint l'explicació del comportament humà, del pas del temps i dels efectes de la memòria. I no diem que es tracta d'una escriptura realista, sinó d'una escriptura de realitats, sòbries, dures, sense escarafalls i que revelen uns extraordinaris dots d'observació i de capacitat d'endinsament en els personatges i la seua circumstància. Demostra una gran capacitat de creació d'ambients interiors i exteriors —els seus apunts paisatgístics equivaldrien al puntillista acurat— que expliquen i condicionen el personatge, la memòria col·lectiva, els exilis interiors i exteriors, l'abandonament, l'ofec i la persecució i la recerca dels paradisos perduts... Sempre sorprenentment i que mai no permeten la indiferència al lector, sinó tot el contrari. Fabrica finals oberts per a personatges inquiets o desarrelats en situacions de trànsit, d'exili, de mutació vers no se sap quin món i que presagien un daltabaix, una hecatombe. És un escriptor humà, profundament humà i que desenvolupa la capacitat d'empatia fins extrems tàctils. Segurament, deu passejar-se amb les mans a les butxaques i prenent notes invisibles sobre com és el món, sobre què fa aquesta gent, amb els ulls força oberts i la mirada penetrant fins el moll de l'os dels vianants, dels viatgers que converteixen les pàgines en autèntics hàlits de vides alienes entre els nostres dits. Fet i fet, Serés li posa veu als personatges del país, amb fruïció pels detalls i amb uns dots d'observació extraordinaris. Un autor que, més enllà de la promesa, esdevé un testimoni excepcional.

Alexandre Navarro

Un Holocaust teològic

Christiane Stallaert
Ni una gota de sangre impura.
La España inquisitorial y
la Alemania nazi cara a cara
Galaxia Gutenberg, Barcelona, 2006
538 pàgs.

L'any 1999 la publicació de l'obra de B. Netanyahu sobre els orígens de la Inquisició donà lloc a un aspre debat. Alguns historiadors espanyols (J. A. Escudero, Domínguez Ortiz) estaven indignats perquè comparava la Inquisició amb l'extermini nazi. No podien admetre de cap manera que algú establís un paral·lel entre el cas espanyol i Hitler i l'Holocaust.

La polèmica no arribà massa lluny, potser per la lleugeresa de la consciència històrica espanyola, que no es planteja de manera radical els grans temes de la formació històrica estatal, fruit d'un procés uniformador sobre un motlle etnoreligiós que ens situa de ple en la galàxia contemporània dels genocidis, l'Holocaust i les neteges ètniques.

L'obra de l'antropòloga, hispanista i traductòloga flamenca Christiane Stallaert (Gant, 1959) és una pedra llançada a l'estany aparentment calmat. Però una pedra de grans dimensions, i que sens dubte tindrà conseqüències. Remourà les aigües putrefactes, sacsejarà consciències. Almenys hauria de fer-ho, si no és que la descomposició cultural és ja definitiva.

Perquè, en efecte, el seu objectiu és «establir un pont entre els estudis del nazisme i de la Inquisició, demostrant l'interès que té la reflexió històrica, antropològica i lingüística entorn a l'episodi nazi per a la comprensió del fenomen inquisitorial espanyol i qüestions d'ètnicitat en general». L'obra és sistemàtica i comparativa, i està plena de troballes i suggeriments. L'eix n'és la tesi de l'existència d'una forta proximitat entre la depuració ètnica duta a terme al llarg dels segles per l'aparell de la Inquisició i de l'Estat contra